

Antropozofia ako snaha urobiť svet viac pokresťančeným

Rudolf Steiner

Viedeň, 11. júna 1922

V prvom rade musím uviesť niekoľko úvodných slov k dnešným vysvetleniam. Pre našich starších členov to bude čiastočne bolestivý pocit, že v posledných rokoch sa v antropozofickom hnutí zmenilo veľa vecí. Chcel by som len stručne poukázať na to, ako sa táto transformácia prejavuje z pohľadu mnohých našich starších členov.

Pred rokmi to bolo tak, že sme sa stretli v podobných kruhoch, ktoré boli vtedy len menšie ako sú teraz, a že potom by sme mohli nejako hovoriť čo najviac, ak je dovolené predpokladať, že publikum je oboznámené so základným prvkom antropozofického myslenia a najmä antropozofického cítenia. Nechcem tým povedať, že táto známosť musí spočívať v určitých myšlienkach alebo dogmatických myšlienkach, ale že táto známosť spočívala a spočíva v tom, že tu v antropozofickom hnutí sa ľudia zjednocujú v užšom kruhu, ktorí majú vo svojich srdciach túžbu vžiť sa do duchovného sveta. A to je podstata ezoterického rozhovoru, že vždy predpokladáme, že máme pred sebou poslucháča s takou túžbou. Tiež, keď som pred rokmi robil takzvané verejné prednášky, boli usporiadané tak, že tento ezoterický charakter bol zachovaný, aspoň v určitom zmysle. Zaiste, museli sme verejne hovoriť myšlienkovými a jazykovými formami, ktoré sú už formami dnešnej doby, ako sa zdá, ale naši starší členovia cítili, že aj na väčších zhromaždeniach to bolo vždy pokračovanie toho, čo sa pestovalo v ezoterických kruhoch. Dnes však títo starší členovia, keď prichádzajú na naše väčšie stretnutia, s určitou bolesťou zažívajú, že hovoria iným jazykom, aspoň zdanlivo, ako kedysi. To, čo sa kedysi prednášalo, povedal by som, priamo na základe ezotericko-elementárneho, počujú naliať do foriem dnešného vedeckého života. A veľmi dobre viem, že sú to početní priatelia medzi našimi staršími členmi, ktorí hovoria: "Áno, kedysi sme sa oveľa rýchlejšie dostávali k poznaniu a impulzom duchovného sveta, oveľa rýchlejšie a hlbšie sme sa dostali do skúsenosti duchovného sveta a v skutočnosti nás vôbec nezaujímá, či to, čo sa takto môže stať pokladom srdca, možno obhájiť vo všetkých ohľadoch prísnyimi myšlienkovými procesmi." "To je naozaj niečo, čo nás zaujíma menej." A cítia, že je to nejaká strata, že antropozofické hnutie sa nezaoberalo staršou formou.

To však nezáviselo od antropozofického hnutia. Môžeme povedať: Toto antropozofické hnutie, ktoré nikdy nevyzeralo - a už vôbec nie pre mňa - povedať to, čo treba povedať takým spôsobom, aby každý nejako počul to, čo už vie bez neho, a hľadal v ňom určitú popularitu antropozofického hnutia; Tento cieľ antropozofické hnutie nikdy nesledovalo. Vždy hovorila tak, ako musela hovoriť z najvnútornejšieho impulzu, z charakteru svojej

podstaty. Vždy som bol spokojný najmä s tým, keď ľudia hovorili, že antropozofii určite nemožno vyčítať, že sa snaží počítať s predsudkami ľudí, vzbudzovať falošné nadšenie prostredníctvom predsudkov, s ktorými špekuluje. Pretože v skutočnosti sa hovorí oveľa vzdialenejším spôsobom, ako sa hovorí v tých hnutiach, ktoré sa snažia vedome sa stať populárnymi.

To, čo sa dnes stalo, sa v skutočnosti nehľadalo. Pretože aj keď som často musel odpovedať, keď ľudia prišli a povedali: "Vaša teória by mohla byť popularizovaná, kopírovaná tak, aby ju každý mohol pochopiť a aby sa ľudia nemuseli toľko namáhať." - Toto považujem za niečo škodlivé, pretože to patrí k skutočnosti, že sa sa musí vynaložiť úsilie, aby sme sa dostali na koreň toho, čo je tu zastúpené; A vlastne nikdy sa mojou vôľou nehľadalo také hnutie, aké sa tu často hľadá, kde je snaha povedať to, čo ľudia už vedia, a ku ktorému preto veľmi ľahko priťahujú srdcom a celým človekom. Napriek tomu sa antropozofické hnutie v poslednej dobe stalo takým, že sa v skutočnosti rozšírilo rýchlejšie ako ktorékoľvek iné podobné hnutie. Literatúra bola jednoducho prijatá a nie je to možné. Je úplne iné nájsť knihy tak ťažko pochopiteľné ako antropozofické, ktoré sa šíria veľmi rýchlo. Ale to znamenalo, že keď sa ľudia dostali k našej literatúre, posudzovali ju z vlastného uhla pohľadu. Vedci porovnávali to, čo prišlo na svet, s tým, čo sú zvyknutí považovať za svoju prísnu vedu. Niet divu, že sa objavila aj potreba zaoberať sa touto vedou. A nie je prekvapujúce, že veľký počet priateľov, ktorí boli vedecky vyškolení, považovali za osobitnú úlohu ukázať, že antropozofia môže teraz prísť pred svet vo všetkých oblastiach s každým stupňom vedy a môže sa zdať oprávnená. Je to teda skutočnosť, ktorá si to vyžadovala. A keď dnes počujete to, čo bolo predtým vyhlásené vedeckým tónom v inej forme, nie je to chyba antropozofického hnutia, ale jeho osud. Svet si to vyžadoval. Museli sme nejakým spôsobom postaviť antropozofiu pred publikum a to sa mohlo stať len skutočným dialógom s vedúcimi. Nie je to otázka priblíženia antropozofie k antropozofii, ale prenikavej antropozofie. A tak na jednej strane môžeme k našej najhlbšej spokojnosti zažiť príchod profesionálne vyškolených priateľov, ktorí sú schopní vo všetkých ohľadoch vedecky reprezentovať to, čo je v antropozofii absolútne embryonálne. V posledných rokoch sa však vytvorila priepasť, ktorá ešte nebola preklenutá. Nedá sa však povedať, že potom, keďže sa teraz stretávame v takýchto užších kruhoch, ezoterika nežije ďalej. Nieкто, kto sa zúčastnil našich menších stretnutí, povie: "To, čo žilo v našom ezoterickom prúde, žije ďalej. Napriek tomu existuje priepasť medzi tým, čo sa dnes počuje vonku na verejnosti a tým, čo sa kultivuje viac v ezoterickom vnútornom kruhu. A túto medzeru, ktorú sme ešte neboli schopní vyplniť, pretože na to nemáme čas a pracovnú silu. Na jednej strane sa musíme venovať ďalšej kultivácii ezoteriky; na druhej strane najmä naši mladší spolupracovníci majú ťažkosti s budovaním antropozofického svetonázoru vo všetkých sférach spoločenského poznania a života.

Ale to, čo umožňuje preklenúť priepasť, ktorá existuje medzi tým, čo sa má prezentovať v ezoterickej sfére, a tým, čo sa potom javí človeku úplne exoterickým spôsobom vo vonkajších zhromaždeniach a činnostiach, sa môže tiež uskutočniť. Je však potrebné túto medzeru odstrániť. Musí byť naplnená a každý musí mať možnosť cítiť, že je možné vybudovať most medzi tým, čo sa hovorí čisto na základe duchovného sveta a tým, čo sa učí v súlade s vonkajšou vedou, že most môže byť postavený, ak je v našom hnutí len potrebný pracovný čas a nevyhnutná práca.

No, to vám dá obraz. Ako sa ja sám musím pozerat' na situáciu v súčasnom fungovaní antropozofického hnutia. Povedal by som: Antropozofické hnutie sa určitým spôsobom rozrástlo nad naše hlavy, ale očividne je to tak opäť navonok a treba dúfať, že príde čoraz viac našich okruhov priateľov, ktorí dokážu postaviť naznačený most.

Musel som to povedať, pretože tón a reč v ezoterike musia byť odlišné, aspoň vo formách, od toho, čo musí byť prezentované širokej verejnosti, aby mohla hovoriť v týchto formách súčasnej kultúry. Pretože bezprostredná ezoterika nemohla absolútne dosiahnuť srdcia súčasníkov, ktorí znova a znova pristupujú k hnutiu ako úplní nováčikovia. Musíme ho však chcieť sprístupniť všetkým, ktorí sú zapojení do tohto hnutia už desaťročia, a všetkým, ktorí chcú počuť niečo o antropozofoch, aby sme ho mohli čo najviac sprístupniť bez toho, aby sme hľadali popularitu. Toto je niečo, čo viac-menej všetci píšeme do našich srdc, pretože každý sa môže stať spolupracovníkom vo všeobecnosti.

Keď teraz prechádzame od exoteriky k ezoterike, dnes by som chcel hovoriť o niečom, čo je mimoriadne blízke našim iným udalostiam. Sme nútení dnes hovoriť o tom, čím sa môže stať vonkajšia veda, vonkajšia fyzika, vonkajšia chémia, vonkajšia biológia a vonkajšia psychológia, ak ich prenikne antropozofia. Len tak sa premostí most medzi tým, čo je poznanie, a náboženským životom ľudstva.

Raný vedecký život na druhej strane v istom zmysle strácame spojenie s ním. Čo duchovne prúdi svetom, čo sa v ňom vlní a splieta. Musíme hľadiť aj na materiálne formy života; Ale vo všetkých hmotných formáciách je duchovnosť súčasne. A človek nemôže existovať bez účasti na tejto spiritualite v najrôznejších formách života. Dnes musíme pochopiť, že táto spiritualita chce hovoriť k svetu nielen na základe ľudských túžob, ale že je to niečo, čo chce prúdiť z iného sveta do nášho pozemského sveta. Musíme pochopiť, že všade ľudia otvorili nielen svoje okná, ale aj duchovný svet, ktorý ich obklopuje, cez ktorý chce tento duchovný svet prúdiť k nám. Aj v 19. storočí to bolo iné. Určitý počet duchovných síl, ktoré sú mimo Zeme, urobil nadľudské rozhodnutie priniesť na Zem vlnu duchovného života. Musíme byť schopní pozorovať aj naše súčasné dejiny tak, aby ľudia, ak chcú len prijať duchovný svet, mohli ho prijať dnes. Takže úloha kultivovať duchovnosť je dnes nadpozemskou úlohou, úlohou, ktorá patrí výlučne samotnému duchovnému životu. Tak ako sa v ľuďoch prebúda temná túžba nejakým spôsobom dospieť k duchovnosti, tak sa stretáva – čo sa v poslednej tretine 19. storočia často nestávalo – túžba ľudstva z duchovného sveta zjavenia, keď ľudstvo prejavuje skutočnú vôľu. Ak môžeme mať tento pocit, potom máme správnu základnú náladu voči tomuto antropozofickému životu.

Ale práve týmto spôsobom dnes ľudstvo stojí pred dôležitým rozhodnutím - rozhodnutím, ktoré ťažko zatáča srdce každého jednotlivého človeka. Ľudstvo v priebehu storočí rozvíjalo svoj intelektuálny život. Tento intelektuálny život postupne vyviedol ľudstvo zo spirituality. Intelekt je duch, vskutku, je to najčistejší duch zo všetkých, ale už nemá duchovný obsah, ale hľadá ako svoj obsah vonkajšiu prirodzenosť, vonkajšie bytie prírody. Intelekt je teda duch, ale je naplnený niečím, čo sa mu nemôže javiť ako duch. Toto je veľká tragédia, dnešná svetová tragédia, že človek sa môže pozrieť do svojho vnútra a musí si povedať: "Ak som aktívny intelektuálne, som aktívny duchovne, ale zároveň nie som schopný okamžite prijať do tejto duchovnej spirituality. Naplňam tohto ducha tým, že som príroda." To dnes

rozbíja, pustoší ľudskú dušu. A akokoľvek nechceme dovoliť túto roztrieštenosť a bezútešnosť, existuje v duchovných sférach ľudskej duše a predstavuje základné nešťastie a základné zlo našej doby. A keď vyjadrujeme v našej bežnej forme to, čo som práve povedal, musíme to urobiť poukázaním na všetky tie duchovné sily, ktoré vládnu vo všetkých prírodných bytostiach, do ktorých vstupujem tým, že naplním nášho ducha touto prirodzenou bytosťou. Tieto sily možno nazvať ahrimanskými silami. Takto je intelekt vystavený veľkému nebezpečenstvu, že sa stane korisťou ahrimanských mocností. Tieto ahrimanské sily, keď sa intelekt vyvinul v posledných storočiach, keď ešte mal dedičstvo starovekej spirituality, tieto ahrimanské sily ešte nemali veľkú moc nad človekom, ako ju majú dnes. Zdá sa, že okolo nás sa šíri prirodzené bytie. Ale to je len zdanlivé. V tejto prírode žije Ahriman. A keď prijmem prírodu, keď si myslíme, že sa riadi iba neutrálnymi prírodnými zákonmi, v skutočnosti, bez toho, aby sme o tom vedeli, prijímame duchovné sily, ahrimanské duchovné sily, tie ahrimanské sily, ktoré si stanovili určitú úlohu vo svetovej existencii, vo vývoji celého sveta.

Ale teraz, keď hovoríme o takejto úlohe duchovných bytostí, ľahko prídeme k tomu, že povieme: "Áno. Prečo božská svetová vláda dovoľuje takýmto bytostiam?" Musíme vyznať: to, čo je v pozemskosti, môže byť pochopené bežným rozumom, ale keď príde na pochopenie duchovno-vedecky, musí sa to stať víziou, aby sme pochopili, čo presahuje hranice pozemskosti. Musíme odpovedať: Tieto sily existujú, ale to, ako súvisia s tým, čo nazývame božsko-duchovnými silami, ktoré nám patria, je niečo, čo človek pochopí až v priebehu dlhého času, čo je možno vôbec mimo ľudského chápania, čo musí byť pochopené práve tými silami, ktoré patria k niečomu nadľudskému. - Takže môžeme len povedať: tieto sily sú práve tu, ukazujú sa duchovnému poznaniu.

Ale ahrimanské sily majú túto úlohu: Nedovoliť Zemi, aby sa ďalej vyvíjala, ako som opísal vo svojej knihe "Tajná veda" – ako sa musí zem vyvíjať z hľadiska božsko-duchovných síl, s ktorými sme spojení od začiatku ako ľudské duše. Vo svojej "tajnej vede" som naznačil budúci vývoj našej Zeme ako evolúciu Jupitera a Venuše. Aby zabránili tomuto vývoju, ahrimanské mocnosti si stanovili úlohu. Chcú, aby sa Zem v sebe stvrdla, zamrzla v sebe, vykreslili Zem ako takú. aby človek mohol zostať s touto zemou ako obyčajný človek zeme, aby mohol nejakým spôsobom zatvrdnúť v pozemskej hmote a žiť ďalej v budúcnosti sveta ako akási socha svojej minulosti. Tieto mocnosti majú určité svetové ciele, ktoré sa javia ako jeden článok v ich vlastnom úsilí. Takže by nebol dosiahol svoj cieľ, keby víťazstvo pripadlo ahrimanským mocnostiam a človek by sa odcudzil od svojich počiatkov, od tých mocností, ktoré na začiatku podmieňovali jeho vývoj. Osoba by bola navonok vykreslená ako taká. Ako je to pinč primeranej pozemskosti. Ale potlačilo by to jeho embryonálne obdarovanie, ktoré musí presahovať pozemskosť. Ak bol náš intelekt zakorenený v spiritualite vplyvom starého dedičstva, ako tomu bolo v posledných troch alebo štyroch storočiach, doteraz sa tieto ahrimanské sily nemohli priblížiť človeku. To sa však zmenilo na začiatku 20. storočia. Staroveká indická múdrosť to už predvídala a stanovila koniec temného obdobia, kali-yugy, na konci 19. storočia; Takže predvídala nové obdobie. Ale toto nové obdobie nemalo naznačovať nič iné ako to, že od začiatku 20. storočia boli ľudia nabádaní, aby sa nedržali starého dedičstva, ale aby skutočne prijali do svojho pozemského života nové svetlo, čisté svetlo.

Ale ako môže človek stratiť toto duchovné svetlo? Tým, že neusmerňuje svoju vôľu, aby prijal toto svetlo. Ak by staré dedičstvo stále vládlo v intelektu, nemohlo by mu byť také škodlivé ako dnes. Počas tohto obdobia rozvinul svoju víziu pevných, tekutých, vzdušných a tiež éterických vecí. Tento názor si vytvoril tak, že sa pozeral na pozemskosť a jej prvky, akoby neboli preniknuté duchom. Ale keď sa pozrieme na vodík, dusík, kyslík atď.,

Právník ahrimanizmu, vydaný fyzikálnymi zákonmi, dostane správnu príležitosť zaútočiť na svetový vývoj. Nepozorujeme, že v celom našom okolí je duch; Týmto spôsobom, bez nášho vedomia, sa do nás môže vkradnúť ahrimanizmus a zmocniť sa samotnej spirituality, o ktorej nechceme nič vedieť v našom okolí. Preto sa musíme naučiť spoznávať spiritualitu v našom okolí. Nesmieme hovoriť len o pevných prvkoch, o sodíku, vápniku atď., ale o tom, čo je ako duchovnosť spojené so všetkým pevným, pozemským. Tu musíme povedať: "To, čo nám prichádza v ústrety vonkajšiemu svetu ako niečo pevné, pozemské, má vôbec taký charakter, že je s ním spojený duch, duch, ktorý má osobitný sklon k mnohorakosti, k takej mnohorakosti, že túto nesmiernu mnohorakosť vôbec nedokážeme pochopiť. Kdekoľvek sa pozrieme na niečo pevné, nájdeme tiež, ak sa na to pozrieme správne, spiritualitu a početné a rozmanité duchovné bytosti.

Stará inštinktívna múdrosť hovorila o škriatkoch a podobne. Aby sme príliš nešokovali, nemusíme sa vôbec držať týchto starodávnych výrazov, môžeme absolútne hovoriť jazykom, ktorý je pre nás spoločný; Musíme sa však pozerieť na to, čo k nám v určitých oblastiach zeme prichádza zvlášť ako na spiritualitu z každého najobyčajnejšieho kusu hmoty. A ak, ako dnes, sme spolu trochu ezoterickejšie, potom by to malo byť vyjadrené v tejto rýchlejšej forme: Ten, kto je dnes vyzbrojený duchovným videním, ide smerom k tomuto beztvaremu kúsku zeme tým, že vyskočí duchovné bytosti, ktoré nie sú inkarnované vo fyzickom, takže ich nevidíme vonkajšími očami, ale môžeme ich duchovne vnímať. A dá sa povedať, že sú tak veľmi rozmanité a rozmanité, že mnohé takéto bytosti môžu vyskočiť z najmenšieho kúska. Sú tak prispôsobené, že existujú takmer úplne z toho, čo pôsobí v ľudskej mysli, sú prefíkané, múdre, príliš racionálne. Takže okolo nás vládne, povedal by som, duchovne žijúce prefíkané, rýchlejšie duchovné pochopenie ako v intelektuálnej, racionálnej forme, pretože tento žije ako substancializovaný intelekt vo všetkom, vo všetkom pevnom pozemskom prvku.

A pokiaľ nebude známe, ako tieto duchovné bytosti, ktoré sú v pevnom pozemskom živle, spolupracujú, nebude existovať žiadna skutočná chémia. To, čo dnes máme ako chémiu, možno pochopiť antropozofiou, ale pravda sa chápe len vtedy, keď je to, čo je pochopiteľné nadzmyslovému videniu, keď túto spiritualitu možno nájsť vo všetkom pozemskom. Potom musíme mať vôľu opustiť aj tie najpevnejšie piliere intelektu v ľudskom uvažovaní. Keď stojíme pred niečím pozemským, nech je to čokoľvek: 1, 2, 3, 4 ... sme zvyknutí, keď sme počítali do 4, vidieť, že máme pred sebou súčet štyroch. To. Čo sa uvoľní z pevného prvku ako duchovnej bytosti, to, čo pred nás príde ako chamtivá rozmanitosť, môžeme začať počítať, ale potom sa ukáže, že to už nie sú tri alebo štyri, ale už sa stalo siedmimi. Všetky naše počítania nás pri tejto príležitosti opúšťajú v tom, čo má ľudstvo ako atómový svet, dá sa počítať: že v reálnom svete je všetko postavené na oveľa väčšej rozmanitosti, tu je všetko živé. Tu musíme poznamenať, že aj naše výpočty vyššej inteligencie sú zosmiešňované. Tu

nemusíme vstupovať svojím intelektom, hoci zostáva rozumný, do prchavej rýchlosti myslenia; tu musíme plne stáť s týmto intelektom vo vzťahu k tomu, čo nám ponúka realita. Mnohí ľudia povedia: "Keď sa taká vec dostane pred človeka, môže sa z toho zblázniť." — Preto treba pripisovať veľkú dôležitosť skutočnosti, že pred vstupom na tento svet by mal človek dosiahnuť úplnú rozvážnosť a byť schopný posúdiť pozemské podmienky vo všetkej suchej triezvosti.

Keď si myslíte, že náš bdely život nemôže byť v poriadku, ak nespíme správnym spôsobom, keď si uvedomíte, že to, čo zažívame tu na zemi, je ako spánok v porovnaní s tým, čo je realitou pri vstupe do duchovného sveta, potom musíte povedať: Ten, kto tu na zemi nestojí celkom pevne, prináša do duchovného sveta morbídne prvky, keď je fantastický, špiritický atď. A je to tak, keď sa človek pohybuje v duchovnom svete, ako keď sa človek pohybuje v bdelom stave s nervozitou. Ale to je to, čo prechádza celým antropozofickým hnutím s jednotným harmonickým úsilím: antropozofické hnutie môže viesť človeka k väčšiemu uzdraveniu, nie k tomu, aby stál medzi narodením a smrťou v plnom ľudskom živote.

Ale keď prenikneme nahor k tekutému elementu, nájdeme iný druh duchovných bytostí. Zatiaľ čo elementárne bytosti pevného prvku sú podobné nášmu rozumu, existujú elementárne bytosti, ktoré žijú v tekutom prvku viac ako naše pocity. Stojíme so svojimi pocitmi mimo vecí. Krásny strom je vonku, stojím tu, som od neho oddelený; Nechal som to, čím je, prúdiť do mňa. To, čo je ako elementárna bytosť v tekutom prvku, preteká stromom v jeho miazge samotnej. Prúdi so svojím citom do každého listu. Necíti to len zvonku, červenú, modrú, prežíva tieto farby vnútorne, svoje pocity prenáša do celého vnútra. Takže opäť život pocitov je v týchto duchovných bytostiach oveľa intenzívnejší ako veľmi intenzívny život racionálneho v elementárnych bytostiach pevného elementu.

A práve tak, množstvo elementálnych bytostí je obsiahnutých vo vzdušnom živle. Tieto bytosti strácajú čoraz viac svoju túžbu po rozmanitosti, čím bližšie sa približujú k tomuto vzdušnému prvku. Už teraz cítime, že ani číslo nám už nijako nepomôže, keď prenikneme až k živlu vzduchu. Jednota sa vždy usiluje o viac a viac. Napriek tomu tieto elementárne bytosti vzduchu žijú vo veľkej rozmanitosti a tieto súvisia s ľudskou vôľou. Elementárne bytosti pevného prvku súvisia s ľudským rozumom, elementárne bytosti kvapalného prvku súvisia s ľudským cítením, elementárne bytosti prvku vzduchu súvisia s ľudskou vôľou.

Ale celý tento zbor bytostí, ktorý je okolo nás, ako aj kamene, rastliny, zvieratá a fyzickí ľudia, celá táto kongregácia, môže k nám preniknúť buď odhaľujúcim spôsobom, keď dnes ochotne prijímame spiritualitu, alebo sa môže uzavrieť pred naším vedomím. Ak nechceme vedieť nič o duchovnom svete, potom

celý zbor padol do ahrimanských mocností, potom sa uskutočnilo spojenie medzi Arimanom a prírodnými duchmi. To je to, čo sa dnes vznáša v duchovnom svete ako dominantné rozhodnutie: že dochádza k spojeniu medzi ahrimanskými silami a prírodnými silami. Existuje kompromis medzi ahrimanskými mocnosťami a prírodnými duchmi a neexistuje iný spôsob, ako tomu zabrániť, než tým, že sa obrátia na duchovný svet vo svojom poznaní a tak sa zoznámia s prírodnými duchmi tak, ako sa zoznámili s kyslíkom, dusíkom, vápnikom, sodíkom atď. Preto veda o duchu musí byť postavená vedľa seba s vedou zmyslového,

fyzického sveta. A túto vedu o spiritualite musíme brať absolútne vážne. Ak hovoríme prázdno o duchu iba pantheistickým spôsobom, nepristupujeme k nemu. Nesmieme mať ten nedostatok odvahy, ktorý nám bráni hovoriť o konkrétnych, duchovných bytostiach. Kam by smeroval vývoj ľudí, keby napríklad ľudia Starého zákona a iné národy boli také zbabelé, že by nehovorili o jednotlivých duchovných bytostiach, ale panteistickým spôsobom o vágnej univerzálnej duchovnej bytosti? Pre ľudstvo bol vytvorený prechod vo vývoji, keď katolícka cirkev oslovila svätých, urobila nejakým východiskovým bodom pre ich uctievanie to, čo zostalo ako duchovno-psychické pre týchto ľudí v duchovnom svete. Interpretuje ho svojím vlastným spôsobom, ale v jeho koreni je hlboký impulz. Musíme sa však preniesť do situácie, že v človeku nezanecháme len to, čo môžeme preniesť do duchovného sveta, ale musíme mať odvahu hľadať ducha v celom prostredí, tak ako hľadáme zmysly prírody. Keď to robíme, potom prichádzame nahor k tomu, čo nám prichádza v ústrety ako svetlo, ako život pulzujúci svetom; tu prichádzame k bytostiam, ktoré sa usilujú o jednotu, ktoré priamo pokúšajú človeka, aby cítil iba niečo zjednotené vo svete. Monoteizmus vznikol odhalením éterického sveta pozemskému ľudstvu. Ale keď vzostúpime k týmto bytostiam svetla, k elementárnym bytostiam éteru, prideme do iného vonkajšieho sveta. Tento svet je však obsiahnutý nielen vo fyzickom svetle, ale aj v tom, čo spiritualita k nám prúdi s každým slnečným lúčom: tu nachádzame bytosti tak, ako ich nachádzame v pozemských prvkoch. Ale v týchto éterických prvkoch nájdeme bytosti, ktoré teraz nechcú zjednotiť ľudstvo so Zemou, ako je zámerom ahrimanských mocností, ktoré brzdia Zem v jej vývoji; Ale nechcú dovoliť človeku dosiahnuť plné poznanie pozemskosti; chceli by brzdiť jeho vývoj skôr, ako Zem dosiahne svoj cieľ. Ahrimanské mocnosti by chceli vziať Zem tak ďaleko, ako je to prospešné pre ich účely; Ostatné bytosti sú dychtivo odhodlané nedovoliť mu dosiahnuť plný rozvoj toho, čo je od samého začiatku založené vo vývoji ľudstva, aby ho zadržali v skorších štádiách. Ale tu možno prijali rozhodnutie – a toto je ďalšie rozhodnutie, ktoré prichádza pred nami, keď sa pozeráme do vyšších sfér – spojenie medzi Luciferom a elementárnymi silami. Keď Ahriman so svojimi silami môže vtiahnuť do ľudskej bytosti, keď sa človek uzavrie do poznania duchovnosti, človek Lucifer so svojimi silami, ktoré sú v éterike. vtiahnuť do človeka, ak mu chýba správny odraz v sebe. A tak dnes existujú nepriateľské sily pred človekom zhora a zdola.

A sily, ktoré žijú v teple, ktoré prúdia striedavo leta a zimy, títo ohniví duchovia, ktorí žijú v tečúcom teple, ale ktorí tiež žijú v našej krvi, ktorá nás preniká teplom v našom pulze, tvoria sprostredkovateľov medzi luciferskými a ahrimanskými prvkami. Ale rovnako ako krúži vo vonkajšom svete – nie tak nepravidelne, ako to predstavuje meteorológia, ale ako náš krvný obeh – tak aj prvok tepla krúži hore a dole vo svete a vytvára sprostredkovanie medzi ahrimanskými a luciferskými bytostami. A my stojíme vo vnútri v objektivite krvného obehu, v jeho horúčavách a tkaní, stojíme vo vnútri vo vlne nielen týchto elementárnym bytostí, ale v celom elementárnom svete. Von sa dostaneme len vtedy, keď sa vložíme do duchovného sveta s plným vedomím. Môžeme tu zažiť len vtedy, ak sa nezľakneme Pozerat' sa na tento duchovný svet skutočne nezaujatým spôsobom.

Ale to je problém v súčasnom okamihu nášho antropozofického hnutia. Tu sa pred nás v tomto antropozofickom hnutí dostáva niečo, čo, povedal by som, dosť sťažuje ďalší život

tohto antropozofického hnutia. Chcel by som vám to naznačiť na jednom konkrétnom príklade, to isté by sa dalo naznačiť v ktoromkoľvek inom príklade.

Dnes, vzhľadom na to, čo od nás svet vyžaduje, povedzme v oblasti medicíny, musíme hovoriť takým spôsobom, aby to, čo hovoríme, nasledovalo po vonkajšej medicíne. Tu musíme hovoriť o pôvode určitých chorôb, s ktorými sú spojené vonkajšie materiálne sily prírody; Ale musíme sa líčiť. Ako s tým súvisí napríklad krivica (krivica). Čo sem preniká človeku ako vzdušný živel. Musíme použiť to, čo dnes hovoria štatistici, na základe materialistického svetonázoru: Musíme spočítať, koľko ľudí žije na severe a juhu. Vôbec nás to neznepokojuje. Do akého prvku je tu ponorený. Všimnime si rovnaký prvok v poisťovníctve. Môžeme a musíme štatisticky vypočítať, aká dlhá je priemerná dĺžka života človeka, aby sa mohol uzavrieť nejaké životné poistenie Zmluvy životného poistenia môžu rozvíjať svoju činnosť vo vonkajšej fyzickej realite výpočtom priemernej dĺžky života osoby. Predpokladajme, že sa vypočíta táto dĺžka života. Povie si niekto: "Môžem žiť len v časovom limite, ktorý tu bol vypočítaný?" Nikto to nepovie, pretože si je vedomý toho, že v skutočnosti existuje niečo, čo môže zosmiešniť celú štatistiku. Keď to vidíme, stále musíme použiť štatistiku, aby sme nejako externe charakterizovali to alebo ono v súlade s vedou. To je úplná pravda, pretože dnes musíme takto hovoriť. aby to bolo v súlade s vedou. Ale teraz som povedal: krivica prichádza na človeka, keď musí vyvinúť nižšieho človeka, napríklad v nejakej hlbokkej pivničnej diere, pretože sily svetla sú mu odobraté. Ale tu sa na druhej strane hovorí, že zostupom zostupujeme z duchovno-psychického sveta ako duchovno-psychický Obliekame sa fyzicky. Tieto šaty neznamenujú len vziať naše telá akýmkoľvek spôsobom, ale zostúpiť dole na zem. Určitému národu, určitej rodine, pretože súcitíme s jednotlivými silami, ktoré vládnu v tej rodine, ktoré vládnu na tomto mieste. Až do detailov je v sympatiách duše obsiahnuté to, čo ju priťahuje k pozemskému životu; Až po tieto podrobnosti je v dušiach obsiahnuté to, čo ich priťahuje k životu, ktorý musia žiť ako deti, možno v určitej miestnosti, ktorá má okná na sever, alebo v miestnosti, ktorá má okná na juh. To je to, o čo sa duša snaží, aby sa mohla vyvíjať v temnote podľa okolností. Nesmieme hovoriť, že sa môžeme pozeráť len na jednu vec, ktorá chýba svetlu a vzduchu, ale musíme sa pozrieť na duchovnú psychiku, ktorá túžila po tomto prostredí. Preto sa musíme pýtať: Ak môžeme len za fyzikálnych podmienok, ktoré nám dáva fyzické poznanie, chceme ho vyliečiť. Čo k nám prichádza ako rachitis? Nemôžeme, ale musíme si povedať: Kiežby sme sa tak mohli uzdraviť. Aby bol človek jednoducho fyzicky zdravý, musel by do najhlbších hĺbok svojho duševného života zatlačiť to, čo leží v jeho osude a prečo túžil po svete nenaplnenom svetlom. A až keď sa nám podarí zachytiť aj to, čo bolo začlenené do podvedomia, keď postavíme človeka do situácie, aby sme mu priniesli do vedomia, čo má robiť; Iba ak sa dokážeme pozeráť na celého človeka podľa tela, duše a ducha, iba vtedy môžeme ustanoviť plnú vedu aj v medicíne. Musíte vziať do úvahy, že žijeme v tejto tragédii v súčasnom okamihu antropozofického hnutia, že preto v tomto antropozofickom hnutí možno nájsť rozpor za rozporom, že je ľahké niekomu vyčítať to alebo ono. Ale práve tým, že ju vidíme skutočne vo svojej pravde, nachádza tá či oná rovnováhu. Preto majú. ktorí sú aktívni v našom antropozofickom hnutí, všade tam, kde sú spojení s materiálnymi, aj duchovnými úlohami. Preto ich musia. ktorí sa stanú lekármi, ktorí sa stanú spravodlivými ľuďmi, musia hľadať na svet na základe iného ducha, nezvyknúť si teraz ponorením sa do vonkajšej vedy, aby sa stále

viac podobali tejto vede, ale musia sa práve stále viac podobat' tejto vede, Keď urobí potrebné kompromisy s touto vonkajšou vedou, musí z tejto vedy povstať.

To je to, čo môžeme a musíme povedať sami sebe, keď sme žili nejaký čas v antropozofickom hnutí. A existuje veľa ťažkostí, ako je tá, ktorú som práve opísal. Nie sú tam na to, aby boli kriticky vysvetlené, ale aby boli plne empatické a naučené chápať takým spôsobom, že na ich mieste je úplná harmónia. A tak dnes musíme spolupracovať vo všetkých oblastiach života. Keď učiteľ waldorfskej školy niečo povie lekárovi klinicko-terapeutického inštitútu, je to iné, ako keď niečo povedia iní ľudia vonku. Keď sa takýto učiteľ vysloví, povie niečo duševne hygienické, takže sa vyslovuje na základe toho, čo má robiť s deťmi, aby bol liečiteľom. Tu počujeme niečo, čo môže opäť vrhnúť nesmierne svetlo na dušu a hlavu tých, ktorí pracujú v klinicko-terapeutickom ústave. Naopak, to, čo sa vyvíja v tomto klinicko-terapeutickom inštitúte, musí zasahovať do toho, čo robia waldorfskí učitelia. Tak sa musí rozvíjať harmónia duše, ktorú vyžaduje samotná vec. Keď každý človek koná sám za seba, vzniká disharmónia. Ak sa v našej oblasti jednotliví ľudia, ktorí pracujú v jednej alebo druhej oblasti, nestretnú a nenájdu si k sebe cestu, potom antropozofia v ľudstve vôbec nevznikne. Antropozofia skutočne vyžaduje ľudské bratstvo ako vec až do najhlbších hĺbok duše. Inými slovami, príkazom je bratstvo. S antropozofiou musíme povedať: Rastie iba na pôde bratstva, nemôže rásť vôbec, ak nie v bratstve, ktoré vychádza z toho, v čom jednotlivec dáva druhému to, čo má a čo má človeku.

Ale to je to, čo nás na tomto základe vedie stále viac a viac k tomu, aby sme sa pozreli na niečo iné. Dnes zašla tak ďaleko, že slovo profesora teológie v Bazileji, ktorý bol Nietzscheho priateľom, treba brať vážne a ktorý napísal knihu, ktorá urobila veľký dojem aj na Nietzscheho, knihu o kresťanstve našej dnešnej teológie. Tu antropozof nehovorí, ani nie je ateista, tu je muž, ktorý bol zamestnaný na univerzite ako učiteľ teológie. A záver tejto knihy je približne ten Overbeck. Autor teda hovorí: "Akokoľvek veľa kresťanstva môže existovať medzi ľuďmi, ľudia sa stále často správajú kresťansky, ale v každom prípade teológia už nie je kresťanská." kde chce byť osvietenou teológiou. Toto je záver, ku ktorému dospel neheretický antropozof, ale učiteľský teológ kresťanskej cirkvi.

To je jedna vec. Druhým je to, čo je vám už dobre známe, a teraz, nie z tradície, ale na základe skutočného poznania, postoj antroposofa k tajomstvu Golgoty. Čo o tom treba povedať, možno nájsť na rôznych miestach takzvaného cyklu. Ale to, čo chcem dnes povedať najmä vám, je toto: Ako málo sa osvietený teológ pozerá na toho, kto ako Kristova mimozemská bytosť prešiel tajomstvom Golgoty a potom sa spojil so zasvätencami a učeníkmi! Ako málo hľadá táto teológia na toho, ktorý po zmŕtvychvstaní ešte viditeľne žil pre svojich zasvätených učeníkov! Ale tento. Ktokoľvek pristúpi k Antropozofovi, môže len postupne kontemplovať, živo kontemplovať toto tajomstvo Golgoty a dospieť k tomu, ako Kristus poučoval svojich zasvätených učeníkov aj po svojom zmŕtvychvstaní. A ak sa do toho vložíme, duchovný svet okolo nás sa pre nás stáva čoraz zrozumiteľnejším. Pretože na pochopenie tajomstva samotnej Golgoty je potrebné duchovné porozumenie. Preto je pre ľudí také ťažké pochopiť tajomstvo Kalvárie, pretože by ho chceli pochopiť materialisticky. Ale v prvých kresťanských otcoch je stále živé veľa toho, čo sám Kristus dal svojim

zasväteným učenikom po svojom zmŕtvychvstaní. A z toho všetkého by som dnes chcel zdôrazniť nasledovné:

Hľa, pred tajomstvom Golgoty žilo ľudstvo v akejsi pozemskej múdrosti. Ak pôjdeme do počiatočných stavov zeme, nemáme toho primitívneho človeka, ktorý by bol viac-menej živočíšny – teda iba vo svojom vonkajšom vzhľade---. Máme toho primitívneho človeka, ktorý prijal prapôvodnú múdrosť od božského-duchov nadľudských bytostí. Toto, opäť tu a tam, zvlášť zdôrazňované prapôvodná múdrosť Zeme, vôbec nie je chiméra, ale niečo, čo existovalo. Ľudia vychádzali z múdrosti, nie z nemúdrosti. Táto prapôvodná múdrosť, ktorú dnes obzvlášť obdivujeme, keď ju vedome opäť nachádzame v antropozofii, bola viac zasnená. Ľudia to zažili v obrazoch, ktoré neboli spojené so žiadnym silným pocitom seba samého. Istý druh mimoriadne hlbokkej prapôvodnej múdrosti, môžeme povedať, že prvotnej múdrosti prijatej od božsko-duchovných bytostí, stojí tu na začiatku pozemského vývoja medzi ľuďmi, ktorí boli navonok viac podobní zvieratám. Ľudia vedeli o tejto prapôvodnej múdrosti iba na obrázkoch. Ale akonáhle sa ľudia pozerú do celej štruktúry prírodných vecí, budú tiež posudzovať zvieratá inak ako dnes. Potom sa budú pozerat' na tráviaceho hada ležiaceho ako ochrnutého a uvidia, že v tom, čo tu leží len podľa dĺžky stočeného je vnútorný život, ktorý na obrázkoch zažíva obrovské množstvo ako vo svetovom sne, takže aj trávenie hada je prevzaté zo sveta obrazov, z vesmíru. Aj v ahrimanskom živote bude duchovnosť odhalená.

Ale táto prvotná múdrosť bola len zasnená. To znamenalo, že ľudia necítili v plnej miere to, čo dnešný človek, organizovaný pre vonkajšie vnímanie, cíti vo svojej plnej sile: Toto je smrť. Hoci naši predkovia od počiatku Zeme mali zvieracie predstavy o svojich bližných a o sebe, stále nemali žiadny pohľad na smrť do srdca ľudskej duše, ktorú má ľudstvo v poslednej dobe. Ľudia žili, prestali žiť bez toho, aby boli akýmkoľvek spôsobom ovplyvnení týmto prerušením života, z toho dôvodu, že počas svojho života prijali úsvit duchovnosti v sebe pôsobením prvotnej múdrosti. Necítili sa úplne mimo duchovnosti. Preto nezažili ako zvláštnu udalosť, čo je smrť, ale len ako odklad, ako odhodenie hadej kože. Nezažili smrť s takou ostrosťou, akú musíme zažiť my. To je. Aby bolo možné vidieť smrť tak, ako ju musí vidieť moderné ľudstvo, sú potrebné aj iné duchovné sily ako tie prvého ľudstva. Ale tajomstvo smrti v spôsobe, akým stojí pred dnešným ľuďom - dostávala sa do popredia čoraz viac, ale v dávnych dobách pred tajomstvom Golgoty tam celkom nebola.

Teraz sa toto tajomstvo Golgoty blížilo. Ale zamyslime sa teraz na chvíľu, že sa to nestalo, že to, čo nám evanjeliá hlásajú, by sa vôbec nestalo, predpokladajme túto hypotézu; potom by došlo k takému vývoju ľudstva, že by človek tlačil stále viac a viac prvotnej múdrosti do nevedomia. Pozeral by sa len na zdanie. Hrozná smrť by stála pred ľudstvom bez útechy, so všetkým ostatným, čo vedie k pohľadu na smrť. A ako sa približovalo tisícročie vo vývoji ľudí na zemi, storočie, v ktorom sa odohrávalo tajomstvo Golgoty, stálo pred ľudskou dušou stále viac a viac, čo má spoločné s pohľadom na smrť. A to bolo to, čo zmŕtvychvstalý Kristus oznámil zasväteným učenikom, hovoriac im: Človek dostal prapôvodnú múdrosť od božsko-duchovných bytostí v čase, keď samotní bohovia ešte nepoznali smrť. Neexistuje kontemplácia smrti, prekonania smrti, v božských svetoch bola len premena, nebola smrť, ale," povedal Kristus po zmŕtvychvstaní, "bol som poslaný tými, ktorí sú oddaní Bohu Otcovi,

aby som to zažil na zemi. Čo sa nedá zažiť vo svete bohov, obliekol som sa do fyzického tela." Po zmŕtvychvstaní povedal svojim zasväteným učeníkom, čo bolo vtedy povedané a až v 4. storočí kresťanstvo povrchno omdlelo: "Zostúpil som, aby som zažil smrť ako Boh. aby bohovia vedeli o smrti, aby sa ten, kto chápe kresťanstvo v pravde, naučil v smrti chápať víťazstvo všetkej duchovnosti nad pozemskosťou."

Potom prišla veľká výzva pre ľudstvo pochopiť smrť takým spôsobom, že práve týmto sa duchovnosť človeka uvoľní potom, čo bol na chvíľu v pozemskom svete. Ale to je to, čo bohovia získali pre seba prostredníctvom tajomstva Golgoty ako poznanie. Vztyčený kríž je teda tiež udalosťou vo vesmíre. Vesmír tu usporiadal svoje záležitosti tak, aby sa na Zemi stalo niečo najdôležitejšie. Kríž nebol vztyčený len zo Zeme nahor, kríž bol prinesený dole na Zem, aby bohovia mohli vybudovať niečo, čo potrebovali vyriešiť vo svete bohov Pozemok, na ktorý sa ľudia môžu pozrieť. Takto treba poznať aj pravého Krista, zatiaľ čo dnes, keď sa pozrieme na teológiu, kontemplácia Krista sa rozpúšťa. Môžete napríklad v Hamack15) všade vymazať meno Kristus a vložiť univerzálne meno Boh, pretože nehovorí o živom vzkriesenom Kristovi, a preto neuznáva tajomstvo Golgoty v jeho nadpozemskom význame. Keď sa človek spojí s týmto významom, získa stále viac a viac myšlienku, že spiritualita potrebuje smrť, ale že človek by inak nemohol dosiahnuť svoj plný rozvoj, keby neprešiel bránou smrti znova a znova. Je potrebné ísť ďalej, po počiatku s tajomstvom Golgoty, aby smrť človeka mohla byť pochopená pôsobením tajomstva Golgoty. Musíme ešte pochopiť niečo iné.

Všetka mŕtva príroda dnes leží okolo nás. Doslova si blahoželáme, keď dokážeme pochopiť túto povahu. Radi by sme pochopili nielen kamene, ale aj rastliny cez ich chémiu a tiež zvieratá. Chceli by sme priniesť všetko, čo je mŕtve. A keď ľudia nastavujú ideál vo svojich súčasných vedomostiach, je to tak, že namiesto života umiestnia mŕtvy mechanizmus a chémiu. Ľudia by chceli byť schopní povedať: Tu je rastlina, ktorá vyvíja veľmi malé, drobné mechanické procesy, ktoré sú zložené takým spôsobom, že keď sa pozrieme na rastlinu, zdá sa nám hmlisté, čo sa zažíva ako jednotlivé chemické procesy; A tomu hovoríme život! Nie je to tak, vo vnútri je skutočný život. Musíme si uvedomiť, že smrť je všade okolo nás a že naše poznanie sa chce orientovať na túto smrť. Ale tak ako nás kresťanstvo vytrhlo z otroctva smrti, tak ako nás naučilo, že ten, kto nerozumie zmŕtvychvstaniu, nechápe Krista ako živého, on sám je mŕtvy vo svojej duši. Preto musíme tiež pochopiť: Ak sa spájame iba s niečím mŕtvym, potom sa sami stávame mŕtvymi a ahrimanickými; Ale ak máme odvahu a lásku ku všetkým bytostiam, aby sme sa dokázali spojiť s tým, čím tieto bytosti sú, nie s tým, aká je naša mŕtva predstava o nich, potom nájdeme Krista všade, potom všade nájdeme víťazstvo Ducha. Potom budeme možno ešte stále musieť hovoriť takým spôsobom, akokoľvek paradoxne sa to môže zdať našim súčasníkom, o jednotlivých bytostiach, ktoré žijú v pevnom, kvapalnom atď. prvku. Ale ak o tom nehovoríme, hovoríme o mŕtvej, nepokresťančenej vede. Až potom s tým prestaneme, keď sa rozhodneme hovoriť o týchto veciach tak, ako hovoríme v pravom kresťanstve. Týmto spôsobom musíme tiež všetko vedecky pokresťančiť, musíme prinášať to, čo môžeme pestovať prostredníctvom nášho spoločenstva s Kristom, do všetkého poznania, do všetkého poznania, do celého nášho života. Iba vtedy sa tajomstvo Kalvárie skutočne stalo plodnou silou človeka, úsilím človeka a láskou človeka medzi ľuďmi. A v tomto zmysle môžeme povedať: Antropozofia vo všetkých svojich podrobnostiach je snahou urobiť svet viac pokresťančeným.

Vztyčujeme nad sebou znamenie Krista. Keď sa pozrieme na vonkajšiu prírodu, pôsobením vnútornej choroby môžeme povedať len toľko: Tu v prírode nie je žiadny Boh. Ale ak sa naozaj pozeráme na prírodu s premýšľavou dušou, potom v nej nájdeme Boha všade a potom jednoducho povieme na základe prírody: Ex deo nascimur. Je to choroba, ak to nehovoríme z našej najvnútornejšej podstaty. Ale počas nášho pozemského života musíme nájsť Krista vlastnými duševnými silami, inak nemôžeme správne zomrieť, pretože iba Kristus sprostredkúva život umierania novšiemu ľudstvu. A je to jednoducho osudová otázka ľudského života, či môžeme prijať Krista do nás, či nájdeme Krista, či sa naučíme chápať tajomstvo Golgoty, či sa naučíme povedať vo svojom najvnútornejšom vnútri: In Christo morimur. - Tak ako je to druh choroby človeka, ak sa nemôže dostať k Bohu Otcovi, tak je tragickým osudom človeka prísť k Bohu Synovi. Zároveň však z toho vyplýva slabosť Ducha Svätého: lebo ak prenikneme sami seba poznaním a láskou k Bohu Otcovi a ku Kristovi, prebudí sa v nás niečo, čo nás vedie k živej spiritualite napriek všetkej smrti, napriek všetkej mŕtvej prirodzenosti. A potom hovoríme, mocou Boha Otca, mocou Boha Krista: Per spiritum sanctum reviviscimus, v Duchu Svätom sme znovuzrodení.

A tak zhŕňa v jasnom poznaní, nie z temného a neurčitého úsilia, to, čo môžeme vedieť týmito slovami:

Ex deo nascimur. - Narodili sme sa z Boha Otca.

In Christo morimur. - V Kristovi zomierame.

Per spiritum sanctum reviviscimus. - Skrze Ducha Svätého opäť ožívame v duchovnom ja.